

[Bruksanvisningar] - 1

Katrinefors pappersbruk

Vardagstryck Affärstryck 1800-tal 8:o



okot

Teknisk
Byggnads
(134)

Om taktäckning med

Katrinefors Pappersbruks Asfaltpapp i långa banor.

Af alla vanliga taktäckningsämnen har asfaltpappen alla de fördelar förenade, som de öfriga blott delvis och i ringare grad ega. Dess *vattentäthet* och *eldfasthet*, som i utlandet varit obetviflade sedan mer än en mansålder, hafva nu omsider blifvit äfven i Sverge erkända af försäkringsbolagen. Dess *ekonomiska fördelar* äro lätt insedda: anläggnings- och underhållskostnaderna för ett papptak äro *billiga*, då dess *ringa tyngd* medgifver mindre husgrund, tunna väggar och lätt takresning och då det enkla täckningssättet ej påkallar särskild och dyrlegd arbetsskicklighet hos taktäckaren. Som ett papptak bättre *förekommer drag* och därför *quarhåller värmen* inom huset längre än något annat taktäckningsämne, som här kan komma i jmförelse, så medföra asfaltpapptaken en *bränslebesparing*, som, om de icke egde så många andra företräden, ensam borde tillförsäkra dem en öfver hela vårt land utbredd användning.



1874

Användning.

Denna taktäckningspapp kan anbringas antingen omedelbart på takbräderna eller ock på trekantiga vid dem fastspikade lister.

För begge sätten fordras en fast, tät och ofvanpå jemn brädbotten. *Takstolarne*, som kunna vara af 3 verktum tjockt plank, fästas säkert vid husets stomme, emedan storm annars skulle utöfva en alltför stark påkänning på ett tak med ett så lätt taktäckningsämne.

1. Taktäckning medelst pappens spikning i takbräderna.

Pappens sömmar spikas i brädbotten längs brädernas midt. Detta täckningssätt är naturligtvis billigare och enklare än täckning på lister och lämpar sig därför bäst för uthus.

Då de flesta föreskrifterna för detsamma äro lika med dem för täckning å trekantlister, så hänvisas derom till det följande.

2. Taktäckning medelst pappens spikning på trekantlister.

Takets indelning i fält företages först. Finnes ett huvudparti på byggnaden, så indelas fälten symmetriskt



på ömse sidor om detsamma, längs taklutningen och med en bredd, som bör vara åtminstone $1\frac{1}{2}$ verktum mindre än pappbanornas bredd.

Trekantlister, $1\frac{1}{2}$ verktum höga med $3\frac{1}{2}$ verktum bredt fotplan och $2\frac{1}{4}$ verktum breda sidoplaner, spikas i takbotten midt öfver de uppritade gränslinjerna och ytterst på taket mot gaflarne *halfister*, som uppkomma när en af nyss beskrifne trekantlister från ryggen till fotplanet sågas i två lika lister. Dessas sluttande plan vändes inåt taket. Både trekantlisternas och halflisternas ändrar afspetsas mot takfoten och i takryggen mötas de i lika vinkel med takytorna.

Täckningen börjar, sedan takets brädbotten blifvit rensopad; pappbanorna rullas ut öfver takfälten mellan listernas ryggar, dit pappens långsidor måste uppstiga, väl anliggande i vinklarna mellan listernas sidoplaner och takbotten.

Spikningen. Pappbanorna fästas derefter vid trekantlisterna med en och annan pappspik för att ej rubbas ur sitt läge, medan kapporna böjas öfver och fastspikas vid trekantlisterna med $1\frac{1}{2}$ à 2 verktums afstånd mellan spikarne. Dessa kappor, som skäras ur asfaltpappbanor, böra vara så breda, att de betäcka trekantlisternas begge sidoplaner ända ned till takytan. De fästas med

pappspikar i *midten* af trekantlisternas sidoplaner, hvarken högre upp eller lägre ned. På *takryggen* läggas pappbanorna från takets begge sidor öfver och under hvarandra samt spikas tvärs öfver takfältet på det sätt, som härnadan föreskrifves om skarfning af pappbanor. På lika sätt höjas kapporna och spikas öfver trekantlisternas toppar ofvan takryggen. Vid *takfoten* tillskäras banorna så mycket längre än takkanten, att de kunna dragas $\frac{3}{4}$ verktum nedom den yttersta takbrädans (fotbrädans) underkant, till afdropp för vattnet. Pappens spikning sker här i fotbrädans högkant, dervid pappen sträcket så att bucklor ej uppkomma ofvan takfotens kant.

Fotrännor kunna bildas af asfaltpapp öfver en trädstomme, hvars form beror af takets lutning. För vattnets afledning från fotrännan till stupröret begagnas helst en böjd zinkplåt, som tätt spikas ofvanpå pappen.

Skarfning af en pappbana sker på det sätt, att skarven (eller de mötande pappbanorna, som böra med sina ändar täcka hvarandra till 3 verktums bredd) spikas i brädbotten. Skarven lägges så att den nedre banans kant täckes af den öfre banans.

Skador på ett papptak lagas, om de äro *smärre*, med ett stycke papp, som tätt påspikas med nubbar; är skadan *större*, lossas kapporna och borttagas så långt som

erfordras för insättning af ett stycke papp af hel bredd, hvarefter nya kappor påspikas.

Pappspikarne. På valet af spiksort för pappens fäste vid listerna eller brädbotten ligger mycket stor vikt. Den *plathufvade spiken* har vanligen en svag lägg och alltför ofta träffar man deribland spikar med sneda och skeft ansatta hufvuden, så att sådan spik, äfven med försigtighet indrifven, lätt viker sig och dervid antingen skadar pappen eller icke tager nog säkert fast i trädet. Detta fel har väl icke den såkallade *trådspiken*; men dess hufvud torde icke alltid ha tillräckligt stor yta att fasthålla pappen i storm och dessutom tränger hufvudet lätt genom pappen vid ett starkare slag med hammaren. Valet mellan dessa spiksorter måste öfverlemnas åt byggmästaren. Begge äro användbara, men med urskilning. Den plathufvade spiken bör förut väl sorteras, så att endast felfria spikar användas och trådspiken bör anbringas något tätare än den plathufvade. Pappspikens längd bör vara lika med takbrädernas tjocklek, för att ej sticka fram igenom takbrädernas undersidor. Hvilken spiksort som väljes är det nödvändigt att hammaren icke är för tung, utan blott väger omkring 1 skålpund.

Takets behandling med asfalttjära och sand. När pappen kan anses fri från fukt samt lugnt och torrt väder (helst solsken) är förhand, strykes takytan med väl kokt asfalttjära, så het som tjärborsten kan tåla. Man fortfar med strykningen tills man finner att pappen är mättad med asfalttjära och på ytan lemnar blott så stort öfverskott deraf, som behöfs för att fästa den sand, som slutligen jemt utströs på det tjärade takfältet för att bilda en skyddande tjärskorpa, af tjocklek som halfva pappens. Denna sandskorpa, som vid förnyade anstrykningar med asfalttjära dock ej får ökas utöfver en tjocklek lika med pappens, är det af stor vigt att vidmakthålla; ty på sandskorpans varaktighet beror pappens. Är efter något år sandskorpan icke rätt fast och seg, så förnyas anstrykningen. En för sol och vind utsatt takyta behöfver oftare strykas än en med mera skyddadt läge.

Varning. Vid allt arbete på ett papptak, isynnerhet innan dess yta hårdnat, få taktäckarne ej begagna skodon med hårda sulor, spikar och klackjern. Tofflor eller sockor äro bäst. Under varma dagar bör dock ett papptak blott i nödfall beträdas; endast morgnar och aftnar kan det ske utan sandskorpans rubbning.

Asfalttjära, till bestrykning af papptak, fås genom inkokning af stenkoltjära till den tjocklek att en kallnad droppe deraf låter utdraga sig till 1 verkiums långa trådar. Denna inkokning bör ske mycket sakta, och räcka i flere timmar, att ej äfventyra öfverkokning. Det skum, som lägger sig ofvanpå den sjudande tjäran, bör bortskaffas så fort det bildar sig.

Sand för papptak bör vara jemnkornig, torr, ren och strid samt helst sjösand. Bäst är att före begagnandet harpa den genom såll med 18 à 20 maskor på 1 verkium, och, om den är hemtad ur en grusbacke, bortskölja den lera och jord, hvarmed den då alltid är blandad. Den varaktigaste sandskorpa bildas af *asfalterad sand*, som fås genom att upphetta ren sand uti en i fria luften ställd jerngryta, dertill sätta 1 à 1 $\frac{1}{2}$ kanna tjock asfalttjära på 5 kubikfot sand och under omröring med en jernraka underhålla hettan tills sanden är torr och strid samt tjärans fasta beståndsdel, asfalten, afsatt sig på sandkornen. Sådan sand fastnar lätt på pappens yta och påskyndar dess förhårdning.

Katrinefors Pappersbruk

tillhandahåller sina resp. kunder

Material af alla slag för taktäckning med asfaltpapp.

Hos dem, hvilka ämna begagna Katrinefors asfaltpapp till täckning af tak med ovanligare täckningsförhållanden, eller hvilka icke skulle finna förestående korta beskrifning nog tydlig, anhålles vördsamt att de behagade vända sig till Brukets kontor (adr. Mariestad), att dervid erhålla närmare råd och anvisningar.

Alla asfaltpappullar af Katrinefors Pappersbruks tillverkning äro stämplade med Brukets nedanstående märke:



Örebro, Abr. Bohlin, 1874.